

روزنامه رسمی کشور شاهنشاهی ایران

شامل: کلیه فوائین مصوبه و مقررات - گزارش کمیسیونها - صورت مشروح مذاكرات مجلس - اخبار مجلس - انتخابات - آگهی های رسمی و قانونی

شماره ۲۴۱۵

شنبه ۱۰ خردادماه ۱۳۳۲

سال نهم

شماره مسلسل ۸۰

دوره هفدهم مجلس شورای ملی

مذاكرات مجلس شورای ملی

جلسه ۸۰

صورت مشروح مذاكرات مجلس روزیکشنبه سوم
خردادماه ۱۳۳۲

فهرست مطالب:

- ۱- طرح صورت مجلس
- ۲- بیانات قبل از دستور آقایان: مهندس زیرک زاده- زهری
- ۳- اعلام تصویب صورت مجلس جلسه قبل
- ۴- بیانات قبل از دستور آقای میراشرفی
- ۵- بیانات آقایان زهری و دکتر بقائی بعنوان ماده ۹۰ آئین نامه
- ۶- اعلام تنفس جهت تشکیل جلسه خصوصی طبق تقاضای ده نفر از آقایان نمایندگان
- ۷- اخذ رای و تصویب فوریت اول و مذاکره و اعلام رای نسبت به فوریت دوم طرح سه فوری مربوط به گزارش هیئت هشت نفری
- ۸- تعیین موقع و دستور جلسه بعد - ختم جلسه

مجلس ساعت ۹ و ۵۰ دقیقه صبح بریاست آقای محمد ذوالفقاری (نایب رئیس) تشکیل گردید

(۱- طرح صورت مجلس)

نایب رئیس - جلسه رسمی است صورت غائبین جلسه گذشته قرائت میشود (شرح زیر بوسیله آقای ناظر زاده خوانده شد) صورت غیبت و دیر آمدگی و غائبین در رای آقایان نمایندگان در جلسه صبح شنبه ۳۱ اردیبهشت ماه ۱۳۳۲

غائبین با اجازه - آقایان: دکتر شایگان - جلالی - اورنگ - عامری - دکتر فقیهی - میرازی - عبد الرحمن فرامرزی غائبین بی اجازه - آقایان: مشاوره - سرانجامه - دکتر امامی - راشد - دکتر

این مذاکره مشروح مستادین جلسه از دوره هفدهم قانونگذاری

پیش شدن عبارات متناهی را بکلی - وض کرده که در مطبعه اشتباه شده است تصحیح می کنم مبدعم بتدنیوسی که در طبع ثانی اصلاح بشود

نایب رئیس - اصلاح خواهد شد نسبت بصورت جلسه اعتراض دیگری نیست آقای گنجه

گنجه - یکی از شرایط اساسی تشکیل جلسه علنی بودن تماشاجی است متأسفانه اخیراً نمیدانم چه طور شده در هیئت رئیس چه تصمیمی گرفته اند که بلیط های تماشاجی را الان می آورند می دهند این برخلاف اصل است برای اینکه اگر تماشاجی نباید باشد چرا بلیط می دهند و اگر چنانچه باید باشد چرا احلامی دهند ملاحظه میفرمائید که الان مجلس خالی است از تماشاجی این است که تقاضا میکنم در این تصمیمی که گرفته شده تجدید نظر فرمائید

نایب رئیس - در هیئت رئیس هیچ تصمیمی راجع باین موضوع گرفته نشده مطابق آئین نامه تماشاجی باید شرکت کند حالا بلیطها این دفعه قدری دیر توزیع شده بعد از این دستور داده خواهد شد که قبل از تشکیل جلسه بدهند آقای نریمان فریمان - يك اصلاحاتی در عنوان این بنده هست اجازه فرمائید تصحیح کنم

مجلس روزیکشنبه ۳۱ اردیبهشت ماه ۱۳۳۲

نایب رئیس - اصلاح می شود چون اکثریت برای رای نیست تصویب صورت مجلس می ماند برای بعد

(۳- بیانات قبل از دستور آقایان مهندس زیرک زاده و زهری)

نایب رئیس - معذرت از آقایان نمایندگان

مجلس روزیکشنبه ۳۱ اردیبهشت ماه ۱۳۳۲

نایب رئیس - معذرت از آقایان نمایندگان

نایب رئیس - معذرت از آقایان نمایندگان

نایب رئیس - معذرت از آقایان نمایندگان

اخگر - بله بنده کسالت داشتم و اجازه مرخصی هم نوشته بودم معذرت بنده را دیر آمده بی اجازه نوشته اند.

ناظر زاده - با اجازه نوشته اند نایب رئیس - آقای بهادری بهادری - عرضی نداشتم نایب رئیس - آقای جلالی جلالی - عرض کنم خواستم تذکر

بدم بنده همانطور که قرائت فرمودند با اجازه مرخصی داشتم و در تهران نبودم بطوری که در بعضی از روزنامهها دیدم از قول جناب آقای حائری زاده عده ای که روز شنبه بیرون تشریف بردند بنده را هم جزء آنها نوشته بودند در صورتی که بنده اصلاً در جلسه نبودم خواستم تذکر عرض کنم

نایب رئیس - در روزنامهها نوشته اند این مربوط بصورت جلسه نیست آقای دکتر سنجابی

دکتر سنجابی - بعضی اصلاحات مختصری هست که تصحیح میکنم مبدعم بتدنیوسی نایب رئیس - اصلاح خواهد شد آقای شهاب خسروانی

شهاب خسروانی - جلسه قبل بنده نیم ساعت بیشتر دیر نیامدم و زود هم نرفتم خواهش میکنم اصلاح فرمائید

نایب رئیس - تعقیب می شود و اصلاح خواهد شد آقای شبستری

شبستری - تأخیر بنده با اجازه بود بی اجازه نبود

نایب رئیس - در صورت هم با اجازه نوشته اند آقای کهبد

کهبد - آقای عامری به علت کسالت و تشدید کسالت نخواستند بیایند تقاضا کردند که با اجازه معسوب شود

نایب رئیس - غیبت ایشان هم با اجازه منظور شده آقای حائری زاده حائری زاده - صورت جلسه سابق يك اصلاحات مختصری لازم دارد که پس و

نایب رئیس - معذرت از آقایان نمایندگان

نایب رئیس - معذرت از آقایان نمایندگان

قبل از دستور خواسته اند آقای مهندس زیر گزاره

مهندس زیر گزاره - در شماره دیروز اطلاعات یک خبری بود که لابد اکثر آقایان دیده اند و آن خبر این بود که آقای سوکارنو رئیس جمهوری آندونزی میگوید که نهضت ایران طلبه سعادت ملل شرق است این بیان یک رئیس جمهوری یک ملت تازه مستقل شده و یک ملتی که قسمت عمده جمعیت آن مسلمان است تصور می کنم برای ملت ایران یک افتخاری باشد ولی لما و ملت ما باین یک بیان قضاوت نمی کند در تمام این مدت مبارزه ما سراسر دنیا در آسیا در افریقا در اروپا در امریکای ما را ملت قهرمان و مبارزه ما را مبارزه بزرگ آزادی ملل مینامند تمام ایرانیانی که به خارج سفر کرده اند و آنها را می بیند از خارج نامه دریافت می کنند همه شاهد این ادعا هستند دنیا معتقد است که مایک جنک بزرگی کردیم و در این جنک بزرگ فتح کردیم بنظر من دنیای خارج ما دنیا را می بیند دغه جنک دیده است و مخصوصاً با مبارزه های اجتماعی آشنائی دارد بهتر میتواند مبارزه ملت ایران را قضاوت بکند از همان روز اول ملی شدن صنعت نفت موضوع نفت را جنک نفت نامیدیم و از این جهت است که من اجازه می خواهم در بیان خودم یک مقایسه ای با جنک هم بکنم وقتی که به پایگاه دشمن حمله می کنید و می خواهید آن پایگاه را از دست دشمن بیرون کنید مسلم است که دشمن اول می کوشد که از تصرف شما جلو گیری کند یعنی نیروی کمکی می فرستد هر وسیله ای دارد بکار میبرد که نگذارد شما پایگاه را تصرف کنید ولی اگر موفق نشد و پایگاه به تصرف شما درآمد مرحله دوم عمل دشمن این است که با تمام قوا جلو گیری کند که شما نتوانید از آن پایگاه برفع خودتان استفاده کنید نقش اصلی دشمن که پایگاه را از دست داده است جلو گیری از استفاده پایگاه بوسیله فاتح است مادر مبارزه نفت با گذراندن قانونهای ملی شدن صنعت نفت و خلع بد پایگاه نفت را تصرف کردیم دادگاه لاهه و دادگاه ونیز این تصرف ما را بر سبب شناخت و حق ما را در دنیا قانونی اعلام کرد در حقیقت مرحله تصرف برفع مانع شد مشکلاتی که در راه تصرف ایجاد کردند جای صحبتش نیست ولی پس از آن مشکلاتی که ایجاد میشود برای این است که ما نتوانیم از این تصرف خودمان استفاده کنیم استفاده ما چیست ؟ استفاده ما این است که نفتمان را در دنیا بفروشیم و از ارزی که بدست می آید سطح زندگی مردم ایران را بسیرت بالا ببریم و این ترفیقاتی که در دنیا کشان هست از این بزرگ و در عین حال نقطه قابل توجهی در فروش نفت طوری انجام بگیرد که استعمار جدیدی گریبانگیر ما نشود این یعنی سالان دراز است که ما در دنیا بزرگی کرده ایم

حالا که در دست ما آمده است باید بفروش برسد ولی طوری بفروش برسد که دومرتبه بدست ویای مازنجیر نیندند پیش منظوری که دشمن دنبال میکند این است که نگذارد ما نفتمان را بفروش برسانیم مگر اینکه طوری بفروش برسانیم که استعمار مجدد مامیسر باشد این نقشه ای است که دشمن بکار میبرد و در مقابل این نقشه است که ما قرار داریم البته وقایعیکه در یک مملکتی روی میدهد همه علل داخلی دارد ، علل خارجی دارد و ادعای اینکه تمام وقایع در نتیجه اقدامات خارجی است شاید صحیح و منطقی نباشد ولی مسلم است که خارجی از تمام پیش آمدها برفع خودش استفاده میکند نه تنها یکمده از وقایع را خودش بوجود می آورد بلکه با وسایلی که دارد با دستگاههاییکه در اختیار دارد از وقایعیکه علل دیگری بوجود آورده است برفع خودش استفاده میکند از همین جهت است که در مالک راقبه دنیا هر وقت که ملت ها گرفتار یک مشکل خارجی بزرگی هستند مخصوصاً در مواقع جنک می بینند که مخالفت ها و نفاق ها از سراسر مملکت میشود و حتی اقلیت ها با دولت ها همکاری میکنند ، برای این است که در مقابل دشمن خارجی در موقعی که مشکل بزرگ خارجی هست کوچکترین اقدامی ممکن است باعث این بشود که دشمن لطمه بزرگی بزند حالا ببینیم از وقایع ایران چگونه می شود استفاده کرد دولتی در ایران در روزی کار است که اکثریت مردم طرفدار او هستند دولتی بر سر کار است که تا این ساعت لاقول در مجلس ایران اکثریت دارد ولی معزنا بعضی حملات ، بعضی گفتارها ، بعضی نوشته ها منتشر میشود دشمن خارجی با این وسایل تبلیغاتی شدید می کوشد که دارد بوق و کرنا ها را در دنیا بر میدارد و اوضاع ایران را متزلزل و متشتت معرفی میکند رئیس شهربانی مملکت ر بوده میشود گشته میشود خوب این وسیله خوبی است برای اینکه بگویند این مملکت در حال انقلاب است و در دو قدمی متلاشی شدن است و اگر بخاطر بیادوریم که قرنهای متمادی است که دول استعمار طلب مشرق زمین را یک جای بی ثبات یک جای بی دوام معرفی کرده اند می بینند که در چنین وضعیت با چنین روحیه ای که ایجاد میکنند منظور اصلی ما که عبارت از فروش نفت است بچه مشکلاتی بر می خورد تجارتخانه های بزرگ آنها یکسره فاسد می باید داخل در معامله بشوند علاوه بر مشکلات سیاسی که بر ایشان از خارج ایجاد میشود اوضاع ایران را هم وسیله و بهانه ای میتوانند بکنند برای اینکه نزدیک نشوند و مقصود ما که فروش نفت است انجام نگیرد و قریبیکه این قضیه بطلب افتاد سیاست خارجی استفاده ای که میکند این است که دولت را فعال و رشکسنگی معرفی بکند دولت را در مشکل اقتصادی فرو برده معرفی بکند و با کاری بکند که دولت د کتر مصدق مجبور تسلیم بشود و باینکه جای نرود شرا دولت دیگری بدهد که آن دولت تمام کاران دادی را که آنها میخواهند

منعقد بکنند قرارداد می منعقد بکنند که شرایطی در آن باشد که تجدید استعمار ملت ایران مبسر باشد (حائری زاده - این قسم پاشی ها را فرمائید ملت ایران هیچوقت از در سازش با انگلستان در نخواهد آمد و از این حرفها هم گول نخواهد خورد) (زنگ رئیس) الان همین رادارم عرض میکنم که آنکسانیکه این فکر را میکنند این نقشه را دارند میکنند آنکسانیکه باین نقشه کمک میکنند در اشتباه هستند ملت ایران مبارزه نفتش را شروع کرده برای اینکه چند میلیون آبره کم و بیش گیرش بیاید ملت ایران مبارزه را شروع کرد برای اینکه با استعمار خاتمه بدهد ملت ایران مبارزه را شروع کرد برای اینکه از زیر بار نفوذ خارجی بیرون بیاید و از این جهت است که این اقدامات بجائی نخواهد رسید (صحیح است) ملت ایران تسلیم نخواهد شد در آن روز های اول مبارزه که وضع اقتصادی ما خیلی بدتر از حالا بود ملت ایران استقامت کرد استقامتیکه دنیا را بتعجبین وادار کرد ملت و الان که وضع ما بهتر شده و هر روز بهتر از روز قبل میشود (کریمی - گرانتر شده) بطریق اولی مقاومت خواهد کرد و ز پر بار این دسیسه بازها نخواهد رفت پس آنها را بکنند این نقش را دنبال میکنند راه عیب می بینند آنها را بکنند این نقشه را دنبال میکنند زحمت خودشان و مشکلات کوچکی برای ملت ایران ایجاد میکنند ملت ایران بهیچ وجه حاضر نیست که نفت خود را در دود فمه بدست دیگران بدهد تا بتوانند دومرتبه بملت ایران مسلط بشوند و اگر ملت ایران از دولت د کتر مصدق باین شدت پشتیبانی میکنند برای این است که دولت نشان داده است عملاً نشان داده است نه حرف نه با ادعا بلکه عملاً نشان داده است که حاضر بقبول شرایطی نیست که آزادی و استقلال ایران را در خطر بیندازد ، این استقامت ملت اصلی پشتیبانی ملت ایران از د کتر مصدق است ، از این جهت برای این که انگلیسها بخواهند بمنظورشان بزنند دیگر این دسیسه ها بجائی نمیرسد و فقط یک کار میتوانند آنها بکنند و آن اقدامات غیر قانونی و مسائل غیر قانونی است که بکار برند و خدای نخواستہ باعث سقوط دولت بشوند در اینجا میخواستم یک کلمه اضافه کنم و آن این است که اگر این فکر را هم داشته باشند باز هم در اشتباه اند ، ملت ایران منظور هلنی و حقیقی خودش را بارها گفته است ، الان کاملاً پندار است ، کاملاً خواهان انجام مقاصد خودش میباشد و این پیش آمد ها هر قدر هم ناگوار باشد بجائی نخواهد رسید و دولتی که احباتاً بخواهد آمد هر دولتی باشد جرأت و جسارت اینکه اقدامی بکند نخواهد داشت و اگر اقدامی بکند فردای آنروز نابود است (صحیح است)

مهندس زیر گزاره - دو کلمه اضافه میکنم ، این نقشه ها را دیگران دارند ما باید مراقبت کنیم ، ما باید در مقابل این نقشه ها نقشه داشته باشیم و همینطور که بحال عمل کرده ایم ثبات عقیده و استقامت خودمان را بدنیا نشان بدهیم و بدنیا بگوئیم گره های از جهان شود معدوم کس نیاید بزیر سایه پر (احسن است)

نایب رئیس - آقای زهری بفرمائید **زهری -** امروز اگر بعد از مدتی جسارت میکنم و البته با اجازه آقایان نمایندگان محترم میخواهم ساعتی از وقت مجلس را بگیرم ، قبلاً معذرت میخواهم (شمس قنات آبادی ، نبوی - فقط بگریز) البته با اجازه آقایان اگر اجازه ندادند که هیچ اینکه گفتم جسارت میکنم علت دارد ، علتش اینست که میخواهم بقسمتی از اظهارات و پرسشهای شخصی جواب بدهم که این اجازه کرده است میتواند در شرایط معین و در صورت اثبات بیگناهی متهمی ، در دفاع از آن متهم بی گناه چنان داد سخن بدهد که دفاع تاریخی امیل زولا از دریفوس را تحت الشعاع قرار دهد

برای من که از هر جهت بقلت بضاعت خود آگاه هستم ادعای جوابگوئی با آقای د کتر سنجابی البته ممکنست که جسارت تلقی کرده و ولی امیدوارم که آقایان محترم با توجه و دقت مخصوص خود بمن کمک کنند و نارسائی بیاناتم را تا حدی با تفاهم خویش جبران فرمایند .

استاد و همکار محترم جناب آقای د کتر سنجابی در پاسخ بیانات آقایانیکه در جلسه سه شنبه گذشته از تریبون مجلس استفاده نموده بودند اظهاراتی فرمودند و سوالاتی کردند که رئوس آنها از این قرار بود :

۱- دفاع از سیاست ضد استعماری و عمومی دولت و توجیه انتصابات و اقدامات اخیر که برای فروش نفت شده است .

۲- تبیح روش و کارهای مخالفین منجمله نمایندگان فرا کسیون نجات نهضت با استفاده از سرمقاله ای که سه سال پیش در روزنامه شاهه منتشر شد

۳- لزوم تعقیب و مجازات کسانی که بتجوی از انحاء در قتل فجیع رئیس سابق شهربانی دخالت داشته اند

۴- موضوع نمایندگی آقای روحی که بموقع خود هنگام طرح گزارش کمیسیون تحقیق در اطراف آن بحث خواهد شد

ناطق محترم ضمن بیانات خویش چند نوبت سوالاتی هم نمودند و برای آن جواب خواستند .

آقای د کتر سنجابی خواستند که یکی از این دو سوال جواب داده شود

۱- آیا دولت ملت ایران بتجدید استقامت و بهجت نیست انگلیسها بخواهند تمام کاران دادی را که آنها میخواهند

است که صنعت نفت در سراسر مملکت ملی شود ؟

باین سؤالات آقای دکتر سنجابی ماسکر در روزنامه شاهد جواب داده ایم و امروز هم اعلام می کنیم که جواب ما به این سؤالات منفی است.

واضحه می کنیم که نه تنها نهضت ملت ایران به نتیجه نرسیده است بلکه راهی را که دولت آقای دکتر مصدق در پیش گرفته است باعث تاخیر پیروزی نهائی ملت ایران (گرمی - صحیح است) شده است و نباید می گفتم که نهضت ملت ایران ملی شدن صنعت نفت علی رغم دسائس توکران بیگانه و کار شکنی های آنها به وجود آمده و ممکن گردیده است

ولی بعداً در اثر سوء سیاست و سهل انگاری های دولت جناب آقای دکتر مصدق و خود پستی ها و غرض رانی ها و ساجت و لجاجت و جاه طلبی های اطرافیان آقای مصدق السلطنه آن توکران بیگانه و این الوقت های معروف و سرشناس توانستند در صفوف متحد ملت ایران نفوذ کنند و جریان وقایع بعدی را بفتح اربابان خود سوق دهند و هدایت نمایند

جناب آقای دکتر سنجابی سؤال دیگری هم کردند که از این قرار است

۲ - آیا دکتر مصدق که رهبری نهضت ملت ایران با او سپرده شده بود از اصول آن منحرف گردیده ؟

حاضر به همکاری و سازش با انگلستان شده ؟ از سیاست مبارزه بر علیه انگلستان و پیروی از قانون ملی شدن نفت عدول کرده است ؟

من هر قدر فکر کردم و مطالعه نمودم نتوانستم خود را راضی کنم که بگویم دکتر مصدق عالماً و هامداً خواسته است که از اصول نهضت منحرف شده یا حاضر به سازش و همکاری با انگلستان گردیده یا عزم عدول از تعقیب مبارزه علیه انگلستان و از قانون ملی شدن نفت را کرده باشد

من یقین دارم که جناب آقای مصدق السلطنه هنوز تصور میفرمایند که اصول نهضت ملت ایران را تعقیب میکنند و علیه سیاست استعماری انگلستان در ایران پیش از پیش مبارزه مینمایند

ولی نتیجه اعمال و مبارزات و سیاست غلطی و مداخلی ایشان - مخصوصاً اخیراً - همبسیار سیاه است استعماری بیگانه است و اسباب تقویت و شدت نفوذ و مداخلات مزدوران اجنبی گردیده است

آقای دکتر مصدق این را نمیخواهند ولی نتیجه اعمالشان اینست که عرض کردم

مخصوصاً در این مورد از آقایان نمایندگانشان محترم و از ملت ایران میخواهم که در نظر داشته باشند دولت انگلستان

تهداوت استعماری روی زمین نیست و ملت ایران برای اخراج انگلیسها قیام نکرده است تا جای آنها را در طبق اخلاص بیک دولت استعماری دیگر بابدولتهای استعماری دیگر تقدیم بدارد اما تا این اواخر نه تنها با سیاست خارجی دولت موافق بودیم ، نه تنها اقدامات او را میستودیم و از آن پشتیبانی میکردیم ، نه تنها آقای دکتر مصدق را به تعقیب ازینک سیاست قاطع و صریح در مقابل بیگانگان تشویق می نمودیم ، بلکه اگر اعتراض و انتقادی داشتیم ، اعتراض و انتقاد ما این بود که چرا آقای دکتر مصدق وقت خود و دولت و ملت را به تعقیب مذاکرات بیهوده تلف می کند زیرا با اطلاع سیاست عمومی کشورهای امریکا و انگلیس از همان آغاز کار معلوم و روشن بود و ما همان موقع این مطلب را در روزنامه شاهد منعکس کردیم که هدف نهائی اینها از مذاکرات و پیشنهادات و تجدید مذاکرات و تجدید پیشنهادات اغفال کردن دولت و ملت ایران است

(نریمان - صحیح است)

چگونه میشد قبول کرد که دولت امریکا - دولتیکه از صدها امتیاز در کشورهای با اصطلاح عقب افتاده بهره برداری میکند - از حمایت و جانبداری بکند تا ما موفق شویم و با پیروزی قطعی خود سایر کشور ها را تحریک و تشویق بکنیم و امتیازات استعماری بنمائیم ؟ زیرا فردا یا پس فردا که پیروزی ما قطعی شود اساس کلیه امتیازاتی که در کشورهای با اصطلاح عقب مانده ، در آسیا و آفریقا و آمریکای جنوبی بکشورهای استعماری داده شده است متزلزل میگردد ، اگر ما بموقفیت قطعی خودمان برسیم یعنی از منابع نفت خودمان صد درصد بفتح خودمان بهره برداری کنیم در حله اول دولت همسایه ما عراق حق خواهد داشت طبق قراردادی که بعد از ملی شدن نفت در ایران امضا کرده است حق خواهد داشت قرارداد امتیاز را که با انگلیسها و آمریکائی ها و هلندی ها و فرانسویها امضا کرده است لغو نماید ، و قس علیهذا . . .

در این صورت معلوم بود که انگلیسها و پسر صوهای آمریکائی آنان با تمام قوا مانع خواهند شد که ما بیش از ۵۰ درصد نفت بفرمائید ، ۵۰ درصد از منابع خودمان بهره ببریم ، زیرا ما هر قدر بیش از ۵۰ درصد نفع ببریم آنها هم مجبور خواهند بود در همسایگیهای کشور ما - مثلاً در عراق و عربستان سعودی - بمالک صاحب معادن بیشتر سهم بدهند

اینست که ما به ۵۰ درصد تخفیف که بخریداران نفت ایران داده شده است اعتراض داریم ، و میبزریم آیا ۴۹ درصد تخفیف برای تشویق خریداران کافی بود ؟

ما هم میگوئیم و گفته ایم که باید به خریداران نفت ایران که ممکنست احتمالاً با معاطراتی مواجه شوند و یا بخارج معاکماتی را تحصیل کنند تخفیف قابل ملاحظه ای داده شود ، ما هم با « دامپینگ » موافقیم ، حتی موافق بودیم که بهره خریدار جدی و معتبر یک کشتی نفت مجانی داده شود . (میراشرافی - حالا همه اش مجانی است) ولی این رقم ۵۰ درصد را - که تا اینقدر مستقیم انگلیسهاست نمی توانیم بپذیریم ، خواهشمندیم یک شخص مسئول از طرف دولت اینجانب را توضیح بدهد که چرا برای تشویق خریداران بجای ۵۰ یا ۴۹ درصد رقم ۵۰ درصد انتخاب شده است چرا ۴۹ درصد کافی نبود ؟

تمنای من اینست که با جواب داده نشود که اگر ۴۹ درصد تخفیف میدادیم شما مخالفین ، باز ایراد میکردید که چرا ۴۸ درصد میدادید ؟

یک چنین جوابی اگر در هر مورد دیگر صحیح باشد در این مورد صحیح نیست زیرا ۵۰ درصد همان رقمی است که انگلیس و آمریکا بر اساس آن با سایر کشور های نفتخیز معامله کرده اند و ما اگر نفت خود را به ۵۱ درصد قیمت میفروختیم (یعنی فقط ۴۹ درصد تخفیف میدادیم) کشورهای امتیاز دهنده مخصوصاً عراق و عربستان سعودی نمیتوانستند مزاحم آقایان آمریکائی ها و انگلیسها بشوند و بجای ۵۰ درصد فعلی ۵۱ درصد مطالبه کنند و قرار دادهای موجود را لغو نمایند

دولت ما چرا اینکار را کرد ؟ برای اینکه عراق و عربستان سعودی نتوانند نفع بیشتری ببرند یا اینکه جهت آقایان انگلیسها و آمریکائیها مزاحمتی تولید نشود

نایب رئیس - آقای زهری وقت شما تمام شده است

زهری - متأسفانه عرایض بنده تمام نشده است اگر اجازه بفرمائید مطالب خود را تمام کنم

میراشرافی - آقای زهری از وقت بنده ، دقیقه استفاده کنید

زهری - دقیقه کافی نیست

نایب رئیس - آقای زهری چقدر وقت میخواهید ؟

زهری - نیم ساعت

مهندس رضوی - آقای زهری یک جلسه دیگر صحبت بفرمائید

دکتر مالکی - بقیه اش را آخر دستور بفرمائید

نایب رئیس - آقایانی که با نیم ساعت وقت اضافی آقای زهری موافقت قیام بفرمائید (عدم کمی برخاستند) در شد

(۳) اعلام تصویب صورت مجلس
جلسه قبل

نایب رئیس - چون عده برای رأی کافی است تصویب صورت مجلس روز پنجشنبه ۲۱ اردیبهشت ماه اعلام شود

(۴) بیانات قبل از دستور آقای میراشرافی

نایب رئیس - آقای میراشرافی

میراشرافی - بنده برای این که لازم بود در یک مورد بخصوص از خودم دفاع کنم ناگزیر شدم که امروز یک چند دقیقه وقت آقایان محایندگان را با اجازه خودشان بگیرم برای این که وقتی بانسان یک اتهاماتی زده میشود اگر انسان سکوت بکند حمل بر رضا و قبول آن مطلب است بنابراین هر فرد زنده ای باید حتی الامکان از حقوق شخصی خودش دفاع کند بنابراین با اجازه آقایان یک مقدمه ای عرض می کنم و بعد هم در آخر مطلب آن مطلبی که مربوط بدفاع شخصی بنده است عرض میکنم

همکاران عزیز ، بعضی اوقات ابراز و اظهار یأس و نومیدی نسبت بآینده یک فرد و یا یک قوم و ملت برای انسانی که خود جزئی از اجزاء آن قوم می باشد فوق العاده دردناک و تحمل ناپذیر و موجب عذاب روح است تاریخ آن قوه مقتدر و آن نیروی بیطرف و آن حقیقت پسند که نه طومار و نه فحش و نه ابراز احساسات ساختگی و معمول و نه عذاب و شکنجه حکومت وقت در قضاوت بیطرفانه و عادلانه آن بقدر سر سوزنی اثر ندارد

دیر یازود امروز یافردا با خطوط سیاه سقوط و انهدام و تجزیه و تلاش یک ملتی را با چندین هزار سال سابقه درخشان تمدن و فرهنگ گذشته در اوراق سفید خود ثبت خواهد کرد ، از ابراز این حقیقت دردناک هر چقدر تلخ و ناگوار ورنج آور باشد تعجب نفرمائید

کتمان حقایق از ملت در روزهاشکه خطر سقوط و انهدام باستانه خانه او آمده گناهی است که هرگز فرزندان امروز و نسل آینده مملکت آنرا بر ما نخواهند بخشید ما مسئولیم در برابر خانواده خود خانوادهم ملت ایران که این حقایق را بگوئیم و اگر صلاح ما برای مبارزه با این خطر کافی نیست جان خود را یکایک در برابر مسیر این سیل بنیان کن خطر و انهدام قرار می دهیم اگر مادر راه مبارزه ترک و خیات ملت تلف شدیم و جان دادیم و باز خطر سقوط مملکت و ملیت از ما قویتر و شکننده تر بود و حکم قطعی تاریخ صادر شد امروز مادر بیستگاه قضاوت مطلق و بیطرفانه تاریخ روسیه و سرشکسته نخواهیم بود زیرا بموقع خود اعلام خطر کردیم و تا پای جان ایستادیم و با سر بلندی و شهامت در این راه سردادیم و جان باختیم تمام شهدای راه حقیقت معذور و معذور بودند اگر حقیقت بر همه مسلم و آشکار بود نیازی بمبارزه و جانفانی و فداکاری نداشت تمام پیشوایان بزرگوار دین و ملیت مادر راه اثبات قنده خود در کمال مطلوبت بکمال شکران شورا قرار

سنگدل تاریخ بقر با نگاه نمی رفتند پس ما در این مبارزه حساب کار خود را کرده ایم حقیقی است که مثل آفتاب در برابر دیدگان ما روشن است توطئه بر ضد استقلال و حیات و موجودیت و ملیت مادر شرف تکوین و ایجاد است که تمام عوامل مغرب صاحب قدرت و نفوذ داخلی و خارجی در آن شریک و صاحب نفع و فایده هستند.

پیرمردی ۷۰ ساله صاحب احساسات جاه طلبی مطلق و خود پرستی و خود پسندی فوق العاده که از مایب بزرگ دیکتاتور های مطلق العنان تاریخ میباشد دانسته باندانسته آلت اجراء این سیاست انتقامی موحش و وسیله تسریع سقوط انهدام چندین هزار سال تاریخ تمدن و فرهنگ کهن ما گردیده است

بنده از پشت این تریبون قانون گذاری خطاب بجناب آقای مصدق السلطنه دیکتاتور منحرف و خود پرست ایران فریاد میزنم بهوش باشید که تاریخ از توطئه ها و تحریک موامل شما نمی ترسد بهوش آید و از طریق دیکتاتوری و خود پرستی و آزادی کشی و قانون شکنی و انحراف از اصول بر گردید و اما اگر این نصیحت را نشنیدید و برای که هم اکنون بسقوط تاریخ و ملیت منتهی می شود ادامه دادید مطمئن باشید که پس گردنی و سیلی محکم جوادت و حکم بر گشت ناپذیر تاریخ شما را از اوج خود پرستی و کبر و نخوت و جاه طلبی مفرط که مخصوص تمام دیکتاتور ها است بزمین خواهد زد.

اما افسوس که این سقوط مهلك در تمام دنیا صدا خواهد کرد زیرا شما به تحریک و توطئه اجانب مملکت را به زامی برده اید که هر دو با هم سقوط خواهد کرد و آن روز دیگر جبران اعمال شما ممکن نیست.

ملت ایران روزی قیام کرد تا نفوذ خانمان بر اندازد سیاست های استعماری را بهر رنگ و شکلی چه سرخ و چه سیاه از این مملکت ریشه کن سازد و جناب آقای مصدق السلطنه که طی ۵۰ سال در مکتب هوام فریبی شاگرد اول ملت محروم ایران وعده میداد که هر وقت بقدرت برسد ریشه نفوذ های خارجی را از این مملکت بر اندازد لکن مشاهدات روزانه بما ثابت میکند و درس میدهد که این مرد نه تنها نتوانست بیاغواست که ذره ای از این نفوذ پنهانی و شیطانی را از میان بزدارد بلکه بعد از ۳ سال حکومت این روز ها نوکران حلقه بگوش بیگانه چنان قدرت پیدا کرده اند که در کمال جرأت و بی باکی در زیر علم و کمال استتالین در زیر سایه قدرت مقامات انتظامی دولت جناب آقای مصدق السلطنه پشاه مشروطه مملکت فحش می دهند و وطن فروری می کنند و امروز ها کار ما بجایی رسیده است که در محکمه عدلیه دومی در میان رژیم مشروطه و عوامل مکرر و با آنکه می شود بزرگترین سب

تیرنه ایشان بیانات شخص جناب آقای مصدق السلطنه بر ضد مظاهر مشروطیت و اساس سلطنت است. این روزها کار مملکت و اعمال مذمبان مبارزه با نفوذ انگلیس بجائی رسیده است که نمایندگان رسمی دولت جناب آقای مصدق السلطنه در کنار شیخ بهرین که خود را سلطان آن سرزمین میدانند مثل گوسفند در مراسمی شرکت می کنند که تمام ادعا های ما را بر سر این نقطه حیاتی پوچ و باطل می سازد این اعمال این انحرافات کار ایرانی نیست دستی بالای تخت جناب آقای دکتر مصدق السلطنه کار میکند که دست ملت نیست دست بیگانه است که از کبر و نخوت و روح استبدادی جناب آقای مصدق السلطنه تهرین و حتی برای سقوط مملکت و نابودی و اضمحلال رژیم مشروطیت استفاده می کند و ایشان در زندانی که خود را محبوس ساخته نمی دانند چه میکنند و بچه می خواهد.

اینروزها جناب آقای مصدق السلطنه بتحریر همان عواملی که برای سقوط مملکت کار می کنند طالب فرماندهی کل قوا است و تعجب اینجا است که ایشان و هواداران ایشان این تقاضا را برای حفظ و رعایت قانون اساسی بمیان آورده اند ای بیچاره قانون اساسی که آقای مصدق السلطنه آن را بظلم میرود و حالا معلوم نیست که از جان مرده قانون اساسی چه می خواهد روزی که جناب آقای رئیس الوزراء از طریق تجهیز قوا و طومار سازی و بضر و تبلیغ و هوو جنجال در یک محیط ارباب و وحشت و ترور فکر اختیار قانون گذاری را از مجلس گرفت مشروطیت و قانون اساسی مرد و نابود شد نه تنها قانون اساسی ما در آنروز پاره پاره شد بلکه از آن تاریخ اعلامیه حقوق بشر نیز لگدمال حرص و خود پسندی آزمندان قرار گرفت آزادی فردی و اجتماعی از این مملکت زخت بر بسته آهریمن شوم استبداد مطلق بر بالای سر آزاد مردان ایران بالو پرمی زند حکومت پلیسی همه جا سایه انداخته از آن روز بنام مبارزه با استعمار و باین پنهان ظاهر پسند این دولت و ایادی او بمبارزه با تمام اصول آزادی و حقوق بشری قیام کرده روزنامه نگاران را دسته دسته بزندندان انداخته سیاستمداران مخالف را مهدور الدم قلمداد ساخته مثل تمام دیکتاتور های دنیا فکر کردن آزاد و مخالف با حکومت جرم غیر قابل بخشایش محسوب گردید بطوری که در حال حاضر آنچه را که لازم یک دولت مستند آزادی گش است در دولت آقای مصدق السلطنه جمع است.

نایب رئیس وقت جنابعالی تمام شده است. میر اشرفی - دقیقه مانده است.

نایب رئیس - خیر تمام شده است. میر اشرفی - بقیه اش طلب آقای دکتر مصدق السلطنه باشد که بعد عرض کنم ولی بنده دو دقیقه وقت آقایان را می خواهم بگیرم و آن راجع بروزنامه شورش است که همه آقایان خوانده اید و همه هم از مندرجاتش بهره مند شده اید الا چند نفر از طرفداران دولت این روزنامه شورش پارسال که ما جزو اقلیت بودیم و با جمال امامی همکاری میکردیم بمن و جمال امامی بد میگفت بسیار خوب صحیح امروز هم بمن و کاشانی و بقائی و مکی میگویی جاسوس خائن مکی خائن است؟ دکتر بقائی و من و کاشانی جاسوس هستیم همانطوریکه آقای دکتر سنجابی فرمودند آقایانی که با آقای دکتر مصدق مخالف هستند باید ثابت کنند که منحرف شده اند ما هم امروز می خواهیم روشن کنیم به پیشیم که دکتر مصدق منحرف شده یا این آقایان منحرف شده اند ما می خواهیم سئوال کنیم که این جاسوسها کبها هستند انگلیسیها کی هستند کاشانی است؟ پس چرا پارسال با دکتر مصدق همکاری میکرد. بقائی و شمس قنات آبادی و مکی اینها همه جاسوسند؟ پس آقای دکتر مصدق پارسال چطور با این جاسوسها همکاری میکرد است؟ یک مطلب دیگر این است که این روزنامه بن اتهام دزدی زده امروز تمام دستکاهها در اختیار دولت است دولت اگر یک پرونده ای که مربوط به بنده باشد اگر کوچکترین خدشه ای در سوابق من باشد دزدی کرده باشم بدون سلب مصونیت استعفا میدهم و میخواهم از آقای دکتر معظمی استعفا کنم که با آقای دکتر مصدق از قول من عرض کنید تمام دستکاهها را برگردند من مشاغل دولتی نداشتم من تا درجه سرگردی در ارتش بودم فرمانده گردان بودم و از سال ۲۱ هم مشغول روزنامه نویسی بودم و توی کار روزنامه نویسی هم نه لاسیتیک بود و نه کوفت و زهر مار یک جا هم بمن نوشته است حرامزاده من حرامزاده را میخواهم پشت این تریبون عرض کنم حرامزاده آن کسی است که باین روزنامه ها پول میدهد و حقوق میدهد و خجالت نمیکشد. (مهندس حسینی - احسنت)

همیناات آقایان زهری و دکتر بقائی بعنوان ماده ۹۰ آئین نامه

نایب رئیس - وارد دستور میشویم زهری - ماده ۹۰ از جلسه قبل داشتیم. دکتر بقائی - بنده هم داشتم هر دو نفر اجازه میخواهم فریمان - اعلام رای شده است نایب رئیس - ماده ۹۰ مقدم است پارسا - مقدم نیست در دستور اعلام رای شده است. زهری - ماده ۹۰ بر همه چیز مقدم است.

نایب رئیس - ماده ۹۰ بر همه چیز مقدم است. زهری - ماده ۹۰ بر همه چیز مقدم است.

پارسا - بعد از دستور بفرمائید نایب رئیس - بفرمائید زهری - چون عرایضم در قبل از در همان توضیح ماده ۹۰ بود لذا بقیه عرایضم از دستور را ادامه میدهم نایب رئیس - فقط طبق ماده ۹۰ توضیحی دارید بفرمائید زهری - آقای دکتر سنجابی در گذشته پس از یاد آوری یا فشاری ها و استقامت های دکتر مصدق در مقابل جا کسون استو کس و هریم و ترومن و غیره و پیروز های نیویورک و لاهه و بستن قونسلوگر ها و قطع رابطه با دولت انگلیس بر رسیدن چنین مردی که در کودتای ۲۸ مرداد کوچکترین خط و خیانتی نسبت به ملت خود و نشیما کنون پس از آن همه مبارزات پس از این همه پیروزیها پس از این افتخارات جاودانی آیا قابل قبول هست بادشمن مکار و غدار ملت ایران سازش نماید هر چند آن مبارزات و پیروزیها و افتخارات بدون بیداری و قیام ملت ممکن نبود برای احدی میسر شود ولی جواب ما با آقای دکتر سنجابی منفی است ما میگوئیم که قابل قبول نیست که یک چنان ...

نایب رئیس - آقای زهری نمیکنم راجع بماده ۹۰ بفرمائید زهری - راجع بهمان بود تحریف شده است حرفهای ما

نایب رئیس - استدعا میکنم آقای زهری راجع بماده ۹۰ صحبت بفرمائید این اجازه را نمیتوانم بدهم اگر تحریفی شده است بفرمائید زهری - تحریف شده از روزنامه شاهد که بنده مدیرش هستم راجع بباطالی بود که جلسه گذشته آقای دکتر سنجابی بیان فرمودند همان جواب ایشان را میخوانم با آقای دکتر سنجابی من است

ولی عقیده داریم که جناب آقای مصدق السلطنه بدون اینکه حاضر بسازند بادشمن غدار و مکار شده باشد کارهایی کرده که در نتیجه ملت ایران دشمن شده است اگر فرصت بود در اطراف این موضوع و سیاست داخلی آقای مصدق السلطنه مفضلا بحث میکنم

ولی وقت محدودست و خدمت آقای دکتر سنجابی فقط عرض میکنم که ما عرض نشده ایم و حرف مردم مکی است ولی حیف از دکتر مصدق! آقای دکتر سنجابی آیا دکتر مصدق امروز همان دکتر مصدق دیروز است؟ آیا دکتر مصدق امروز همان دکتر مصدق است که دستار بر آقای مصدق و نظارت کنند کاش در دادگاه ملت

و شب - باعث تقویت و سر بلندیش می گردیده؟
آیا د کتر مصدق امروز همان د کتر مصدقی است که آن دو اقلیت منفور نوده ای - نفتی ها بردگان استعمار سرخ و سرسیردگان انگلیس؟ مدعیان حمایت از طبقات کارگر و فنودالهائی که از خون دهقانها تغذیه میکنند با او مبارزه می کردند؟

آیا این همان د کتر مصدق است که حکومت نظامی را تعطیل مشروطیت می دانست و امروز بدون حکومت نظامی نمی تواند حکومت کند؟

آن د کتر مصدقی که مجلس سنارالان به جاسوسی انگلیسها میدانست همین د کتر مصدقی است که سناتورهای سابق را یکی بعد از دیگری مقام منصب میدهد؟

آیا د کتر مصدق امروز همان د کتر مصدقی است که انتقاد و حق انتقاد را لازمه حکومت دموکراتیک میدانست؟

آن د کتر مصدقی که میگفت ارتش برای انجام وظیفه عالی خود باید از سیاست و امور حکومت دور باشد همین د کتر مصدقی است که امروز از ارتشیان - فرض کنیم از بهترین افراد آن - برای امور حکومت حتی توزیع قند و شکر و بازرسی نخست وزیر و و شهرداری مرکز و ولایات و غیره استفاده میکنند زیرا فراموش نکرده ایم که یکی از ایرادهای د کتر مصدق به رزم آرا همین بود و یکی از بهانه هائی که قیام تاریخی ۳۰ تیر را بوجود آورد این بود که نظامی ها حرف او را نمیشوند

آقای د کتر سنجابی این مصدق امروز همان مصدق دیروز است؟

این همان د کتر مصدقی است که چون جلسه مجلس تشکیل نشد جلوی در مجلس برای مردم صحبت کرد و گزارش خود را بر سر مردم رساند؟

این د کتر مصدق که با ۵۰ در صد تخفیف خود از ایجاد مشکلات برای انگلیس و امریکا اجتناب ورزیده همان د کتر مصدقی است که با سرسختی علیه دشمن غدار و مکار ملت ایران می جنگید؟

این بهانه جوئی ها که از شمارش آن ها عذر میخواهم لایق د کتر مصدق مظهر و پرچم نهضت مقدس ملت ایران بود؟

نایب رئیس - آقای زهری وقت شما تمام شد

زهری - اجازه بفرمائید چند شعر فقط باقی است بخوانم

نایب رئیس - بجز دو اجازه داد نمیشود میکنم بخانه بدهید

خسرو قشقائی - شعرها را بخوانید این بی شعر بود

د کتر بقائی - بنده بعنوان ماده ۹۰ مطالبی داشتم که میخواستم اظهار کنم ولی چون این مطالب برای این که بعرض آقایان برسد بیک مقدماتی است که بدون آن مقدمات خالی از فایده خواهد بود و از طرف دیگر چون فرا کسیون محترم نهضت ملی بطوریکه اظهار فرموده اند وعده داده بودند که یک جلسه فوق العاده هشت ساعتی برای اینک بنده عرایض را بکنم موافقت فرمایند (صحیح است) در حدود دو ساعت بنده تا حالا صحبت کرده ام در مجلس این دو ساعت را پای آن هشت ساعت حساب میکنم اگر امروز هم دو ساعت موافقت میکردند بنده عرضم را بکنم (پارسیا - در جلسه فوق العاده بعد از دستور ممکن است چهار ساعت یا هشت ساعت صحبت بکنید) (مهندس غروی - آنهم بسته به رأی مجلس است) چون به عقیده بنده با اینطور صحبت کردن آن نتیجه ای از یک مقدمه ای که آدم می خواهد بگیرد نمیشود و نتیجه از بین میرود

اگر آقایان موافقت میفرمایند بنده دو ساعت صحبت بکنم عرایض را میکنم والا هر وقت مجلس اجازه بدهد

چند نفر از نمایندگان - باشد برای بعد

زهری - شعر را بخوانید

ناظرزاده - شعر را بخوانید

د کتر بقائی - چون آقای ناظرزاده فرمودند که شعر آقای زهری را بخوانید میخوانم شعر آقای زهری که خواندنش اشکال ندارد؟

چند گوئی که بداندیش و حسود عیب جویان من مسکینند که بغون ریغتم بر خیزند که بید خویمستم بشینند نیک باشی و بدت گوید خلق به که بد باشی و نیکت بینند (احسنت - احسنت)

زهری - شعر مال سعدی است مال بنده نیست

یکی از نمایندگان - پس احسنت بر سعدی

د کتر بقائی - رأی بگیرید

نایب رئیس - خیر نمیشود رأی گرفت پس جناب عالی بعد از ماده ۹۰ استفاده میکنید

(۲) - اعلام تنفس جهت تشکیل جلسه خصوصی طبق تقاضای ۲۰ نفر از آقایان نمایندگان

نایب رئیس - ده نفر از آقایان پیشنهاد جلسه خصوصی کرده اند که فرائت میشود (شرح ذیل فرائت گردید)

ریاست محترم مجلس شورای ملی امضاء کنندگان ذیل تقاضا داریم جلسه خصوصی تشکیل گردد

بهادری - افشار صادقی - حائری زاده - زهری

نایب رئیس - با اجازه آقایان چند دقیقه تنفس داده میشود

اخگر - اعلام رأی شده

پارسیا - جناب آقای رئیس اعلام رأی شده مجلس هم وارد دستور شده

نایب رئیس - طبق آئین نامه میشود تنفس داد

پارسیا - اگر منظور این است که مجلس تشکیل نشود بفرمائید

نایب رئیس - بعد از جلسه خصوصی دوباره بر میگردیم بمجلس

امامی اهری - بعد از برگشتن باز نطق قبل از دستور است؟

(یک ساعت قبل از ظهر مجلس بعنوان تنفس تعطیل و مجدداً بیست دقیقه بعد از ظهر جلسه تشکیل گردید)

(۷) اخذ رأی و تصویب فوریت اول و مذاکره و اعلام رأی نسبت به فوریت دوم طرح سه فوری مربوط بگزارش هیئت هشت نفری

نایب رئیس - نسبت به فوریت اول طرح ۳ فوری اعلام رأی شده و محتاج به رأی هستیم فعلا عده برای رأی کافی نیست و دیگر کسی نیست...

د کتر معظمی - یک نفر بیشتر کم نیست چند دقیقه صبر کنید

مهندس حسینی - تانیم بعد از ظهر (پس از چند دقیقه عده برای اخذ رأی کافی شد)

نایب رئیس - پیشنهاد شده که به فوریت باورقه رأی گرفته شود پیشنهاد خواهد میشود (شرح زیر قرائت شد)

خلخالی - وکیل پور - د کتر فاخر - اقبال - مصدقی - ملک مدنی - د کتر طاهری - جلیلی - ذکائی - مجد زاده - شاپوری - مهندس رضوی - شادلو - شوکتی - منصف فرزانه - ریگی - شهاب خسروانی - نریمان - د کتر معظمی - رفیع - تولیت - معتمد دماوندی - ناظرزاده

(شماره آراء بعمل آمده پنجاه و چهار ورقه سفید موافق ۳ و ورقه سفیدی اسم شمرده شد)

نایب رئیس - فوریت اول طرح با ۴۰ رأی تصویب شد

اسامی موافقین - آقایان: مکی - محمد حسین قشقائی - د کتر فاخر - د کتر ملک - شهیدی - شادلو - شوکتی - منصف - فرزانه - وکیل پور - مجد زاده - مهندس رضوی - نریمان - رفیع - معتمد دماوندی - جلیلی - ملک مدنی - حاج سید جواد - ریگی - د کتر فلسفی - تولیت - ناظرزاده - امیرافشاری - مصدقی - اقبال - خلخالی - گنجی - میلانی - جلالی - کهید - مجتهدی - اخگر - د کتر طاهری - موسوی - دادور - نبوی - فتحعلی افشار - د کتر کیان - انگجی - امامی اهری - مدرس - خسرو قشقائی - ناصر ذوالفقاری - د کتر سنجابی - شبستری - مهندس حسینی - مهندس زیرک زاده - پارسیا - مهندس غروی - ذکائی - د کتر معظمی - نجفی - شاپوری - شهاب خسروانی

ورقه سفید بی اسم علامت امتناع - سه ورقه

نایب رئیس - فوریت دوم مطرح است

آقای حائری زاده بفرمائید

حائری زاده - مطالبی را راجع به فوریت اول من در جلسه سابق گفتم حالا که در مجلس ما معمول شده که قضا و مثل گفتن مانعی ندارد عرض کنم شخصی مطلبی گفت طرف هم ساکت شد بعد تکرارش کرد بعد رفت شاهد آورد بعد دنباله اش قسم هم خورد گفت اول که تو گفتی من باور کردم تکرار که کردی برای من تردید پیدا شد که مطلب راست و حسینی و صاف دیگر تکرار ندارد وقتی شاهد آوردی من تردید و شک و سوءظن پیدا کردم وقتی قسم خوردی یقین کردم که دروغ است، اصول قانون اساسی ما منحصر باین چند اصل نیست خیلی از اصول قانون اساسی ما محتاج است که درش تجدید نظر بشود ولی مجلس صالح برای اینکه این کارها را بکند نیست علت اینکه ما همیشه مدافع قانون اساسی هستیم در صورتیکه بعضی از مواد آن را مطابق رویه و مسلک و فکر خودمان تفسیر و علتش چیست؟ علتش این است که ما همیشه بیائیم امروزش را در دست بگیریم چشمش را هم کور بکنیم یعنی آنکه از آنکه کسی در حق ما بکند و از آنکه کسی در حق ما بکند و از آنکه کسی در حق ما بکند

مهندس حسینی - پارسیا - د کتر ملک - انگجی - میلانی - د کتر سنجابی - شبستری - ناصر ذوالفقاری - محمد حسین قشقائی - خسرو قشقائی - د کتر کیان - امامی اهری - فتحعلی افشار - گنجی - مهندس غروی - دادور - مجتهدی - موسوی - امیرافشاری - کهید - قنات آبادی - جلالی - حاج سید جواد - د کتر بقائی - زهری - شهیدی - د کتر فلسفی - اخگر - نبوی - نجفی - مدرس - کوهنار - املاح - شهاب - شاپوری - شهاب

مجلس شورای ملی

مجلس شورای ملی

مجلس شورای ملی

مجلس شورای ملی

مجلس شورای ملی

که بضرر مملکت تمام بکنند کارها را در مملکت ما که ماشاءالله عکس ظاهر و منطوق هم تفسیر میشود و سمانی هم ندارد مثل آن تفسیر راجع به ایرانی الاصل در این مملکت پشت همین تریبون برادرزاده همین نخست وزیر آمد و آرائی الاصل را ایرانی الاصل خواند و مجلس هم رأی داد با یک چنین وضعی ماحتی الامکان اگر انگشت در قانون اساسی نکنیم بفتح ایران است این انگشتها بضرر ایران است یک روزی یک اختلافی جناب آقای د کتر گفتند شاه پیدا کرده اند ما هم وارد شدیم بعد دیدیم علی بهانه گیر است و این شاه را که ما دیدیم اگر رئیس الوزرائی باشد که بوظیفه اش عمل بکند و حامی و طرفدار داشته باشد حامی و طرفدارش خواهد بود و هیچ اهل معارضه و مبارزه با آن رئیس الوزرا نیست حتی در مسائلی که جنبه شخصی یا خصوصی هم برای او دارد رئیس الوزرا وقتی تکلیفی با او بکند او برای توجیه رئیس الوزرا انجام میدهد اگر رئیس دولت من بگوید خواهر و مادرت باید از اینجا بروند کربلا میگویم بتوجه فصول هستی؟ اینها فامیل من هستند توحق دخالت پنداری ولی شاه شاهی است که در مسائل شخصی و خصوصی خودش هم رئیس الوزرائی که طرف اعتماد مجلس شد اگر از او تقاضائی بکنند اشکالی نیست و انجام میدهد و اگر رئیس الوزرای پیروزی شد این بیخنده های مجلس هم اراده شان را باو تحمیل میکنند روی کاغذ آوزدن و قانون نوشتن کار را اصلاح نمیکند تشنج ایجاد میکند ولی کار را اصلاح نمیکند ما باید اساس را فکری برایش بکنیم درست شود همین مسئله که چند اصل قانون اساسی مورد آن گزارش برای اینکه تسکینی برای آن اختلافات پیدا شود نوشته شد حرفی درش نبود ماهمه با کمال سادگی انشاء کردیم تصحیح کردیم امضاء کردیم دادیم سایر مسائلی که در آنجا بحث شده بود یکیش سلب اختیارات د کتر مصدق بود از قانونگذاری که حق ندارد یک شخصی هم مجری باشد و هم قانونگذار رئیس دولت حق ندارد که قانونگذاری بکند ، صلاحیت ندارد رئیس دولت ، با او صحبت شده بود جلسه اول من بودم جلسه دوم من بودم آقای رفیع بود و با ایشان صحبت کردند خودش رفته قانون اختیارات را آورده بود و گفته بود قسمتهایش را من خودم حاضر و اگذار بکنم بمداخل گروو گرو گشتی پیش آمد بمداخل اینکه دستها در شهر راه بیندازند زنده باد مرده باد بکشند کم کم کار بجائی رسید که همان بازی های مجلس مؤسسانها شروع شد از ولایات تصویب گزارش هیئت هشت نفری را خواستند از بندر معشور آن چهار نفری که آنجا هستند و اصلاحیچ چیز ندارند اند هیئت لگراف و طر مار میباشند که گزارش هیئت هشت نفری را تصویب کردند و اینها را تصویب کردند

کرد برای من ، من دیدم زیر این کاسه نیم کاسه است در مملکتی که مردم آن بقدری گرفتار فقر و بیچارگی و بدبختی و ظلم و تعدی هستند که حوصله اینکه بیایند و دنبال این قبیل کارها بروند ندارند یک کسی باید اینها را راهشان بیندازد و ما بیشتر دیدیم که انگشتهای سیاستهای خارجی بدست مداخلها ، بدست ما انگلیسهای وطنی بازی درست کرده اند (مهندس حسینی - اقرار خوبی است) ماها ما ایرانیانی هستیم که بلباس ایران هستیم نان ایران را میخوریم پدرمان و مادرمان تربیت شده دستگاه انگلستان هستند ما در سایه انگلیسها آقا بودیم ماها هستیم که مملکت را خراب میکنیم باید بگردند پیدا کنند مصادیقش را که کجاست ، آن جناح چپ انگلستان را باید بگردند پیدا کنند که کیها هستند که نخست وزیر میشوند ، وزیر میشوند ، استان دار میشوند همه مقامات را اشغال میگردند اینها کیها بودند ، این است که تو باید سوء ظن میکنی من برای این موضوع با ۹ نفر دیگر از رفقایمان تقاضا کردیم یک جلسه خصوصی تشکیل بشود برویم و بعد از یک توافقی اینکار را بیاوریم در جلسه علنی که اینجا کشمکش نکنیم که اگر حقیقه آقایان نظر دارند این قانون اساسی اصلاحاتی باید درش بشود کما اینکه خود من هم معتقدم که نقائص دارد و چیزهایی که مربوط بر روز است در آنجا باید پیش بینی شود نشده این کار یک راه دارد در جلسه پیش هم عرض کردم یک ماده قانون بگذاریم من خودم هم امضاء میکنم اگر چه خطرناک است در اطراف قانون اساسی صحبت کردن ولی بنده این امید را دارم که اگر بتوانیم وزنده مانده مبارزه بکنیم که نگذاریم فساد را پیش بیاید و یک کمیسیون پانزده یا هیجده نفری تلش از مجلس شورای ملی ، تلش از دیوان کشور و تلش از دانشگاه به نشینند مطالعه کنند این قانون اساسی ما را با قوانین امروز تطبیق بکنند ، یک طرح برای قانون اساسی ایران بنویسند (خسرو قشقائی - این را پیشنهاد کنید ما رأی میدهم) و بعد یک قانونی ما بگذاریم که اختیار باین کمیسیون مطالعه قانون اساسی بدیم طر حی تهیه کند ، موقع انتخابات دوره هیجدهم که شد ملت ایران را در موقع انتخابات متوجه بکنیم که شما نمایندگان دوره هیجدهم را باین اختیار انتخاب کنید یا طرح مصوب این کمیسیون مطالعه که بمعرض افکار عمومی گذارده شد اینرا بجای قانون اساسی قبول کنید و یازد کنید همان قانون اساسی سابق بقوت خودش باقی باشد که دیگر انگشتهای نفوذ زیاد درش وارد نشود این یک طریق (خسرو قشقائی - پیشنهاد کنید رأی می دهم) یک طریق دیگر هم عرض کردم که آن قسمت هائی را که ما صحبت می کردیم این را حتما پیشنهاد خواهیم کرد جناب آقای د کتر مصدق عرضشان این بود که

کار بموقع از مجلس نمیگذرد ما هم تصدیق میکنیم که مجلسی که متکی باحزاب نباشد مرانامه و اساس منظمی در دست این و کلاه وقتی که انتخاب شدند نبوده است که بجهت فکر آمده اند بمجلس این تشنجات هست ما اختیاراتی را که د کتر گرفته است از مجلس به کمیسیونهای مربوطه می دهیم که لوایح دولت بعد از تصویب کمیسیون های مربوطه موقه بعنوان آزمایش اجرا بشود و آن قانون اختیارات هم ملغی شود ، آنرا ضمیمه کنید تا ما باسلام و صلوات بیائیم ، یا این است که میخواستیم ریشه دیکتاتوری را در آتیه زده باشیم که یک وقتی در مملکت یک تشنجی بنام دیکتاتوری ایجاد نکنند دیکتاتوری بوسیله چهار نفر آدم لغتی مثل من ممکن نیست ایجاد بشود و دیکتاتور بشوند چند نفر افسر بدنام متقاعد هم نمیتوانند دیکتاتور بشوند و دیکتاتوری درست کنند دیکتاتوری را کسانی می توانند در مملکت برقرار بکنند که تقویت از قوای مسلح بشوند (محمد حسین قشقائی - یا خارجی ها) خارجی ها هم بدست همان قوای مسلح داخلی این کار را انجام می دهند ، این دیکتاتوری به چند صورت در ایران بروز و ظهور کرده که تاریخش را نمیخواهم عرض کنم .

نایب رئیس - سه دقیقه از وقت شما باقی است .
حائری زاده - در همین سه دقیقه تمام میکنم ، قوای رسمی مسلح مملکت ، یا بعنوان شهربانی است یا بعنوان ژاندارمری است و یا بعنوان قشون است ما اگر دولت را محکف کنیم که برای هر یک از این مقامات از رئیس ستاد ارتش ، رئیس شهربانی ، رئیس ژاندارمری برای هر یک از این مقامات سه نفر را که سوابقشان ، خدیشان ، اطلاعاتشان ، امانتشان مورد تصدیق دولت باشد به مجلس معرفی کند ، مجلس یکی از اینها را برای آن پست ها برای مدت معینی انتخاب کند ، این آدمی که شد رئیس نظمی دیگر میداند بدون تقصیر در محکمه او را محکوم نمیکند یا بدون تصویب مجلس شورای ملی نمی توانند او را معزول کنند ، شاه و رئیس الوزرا نمی توانند او را معزول کنند و وزیر جنگ و وزیر کشور نمی توانند او را معزول کنند ، آن مقام ثابت است و روی نظامنامه ها وظایف خودش را انجام میدهد اگر در موقع خدمت طرف اعتماد باشد دوره بعد هم برای همین سمت انتخاب میشود ، این را هم آقایان در نظر بگیرند تا ما بتوانیم شرکت کنیم و بیائیم بگذاریم ، در جلسه خصوصی صحبت کردیم و بالاخره به نتیجه رسیدیم و باز آمدیم در جلسه علنی ، من مطالب را عرض کردم و باز معتقدم که در خارج بنشینیم صحبت بکنیم و یک تصمیمی بگیریم و یک طرح واحدی بیاوریم که بفتح مملکت باشد و بگذاریم و الا به لاجر لجبازی و های وهوی و این حرفها صلاح مملکت نیست باید در

ایران حتی الامکان وحدت ملت را از راه کرد کشمکش ایجاد نکرد چهار این و عشره طومار درست کنند بفتح شاه و چهار بفتح مصدق این خلط است ، اینها برای مملکت ضرر دارد نباید این حرفها برای مملکت درست بشود و باید در مملکت ایران حتی الامکان مانع آشفتهگی شد و نباید شیراز مملکت را کسبخته کرد
فریمان - طرح راجع بقوای مسلح را بدهید همه هم رأی میدهم این بجای خودش و آن هم بجای خودش
مهندس حسینی - ایشان کلمات فصاحتشان را میفرمایند و بعد هم تشریف میبرند
نایب رئیس - آقای بارسا
بارسا - بنده متأسفم که جناب آقای حائری زاده تشریف بردند و از فیض حضورشان ما را محروم کردند و این جوابهایی که عرض میکنم قبلا هم عرض کرده ام این مخالفان هائی که میشود مخالفتهای انسانی نیست چون خود آقایان هم مخالفشان را مشروم میکنند باین که اختیارات از نخست وزیر مملکت سلب بشود ما فرا کسیون نهضت ملی و چند نفر از آقایان منفر دین با این طرح موافق هستیم پس این اختلاف ، اختلاف اصولی نیست و مخالفتی نیست که آدم از احاط اصول برای آن جواب بگوید ، ولی بنده می خواستم توضیحی عرض کنم ، توضیحی داده باشم چون چند دفعه تکرار شده که این فقط چند اصل از اصول قانون اساسی است که پیخورد بیجهت عده ای آمده اند این گزارش را بصورت طرحی درست کرده اند آورده اند بمجلس ، بهانه جوئی میکنند بنده خواستم عرض کنم آقایانیکه این فرمایشات را می کنند حتی اکثر از آقایانی هستند که خودشان امضاء فرموده اند آن گزارش را و تأیید گزارش را در ذیل آن از مجلس شورای ملی که نماینده ملت ایران است خواسته اند ، در اوایل مشروطیت برای هر اصلی از اصول قانون اساسی معانی بده شده است که با حقیقت وفق می داده ولی ، یکدفعه دیگر هم عرض کردم متأسفانه این اصول بدست ایادی استبداد اجرا شد این است که سوء تفاهاتی درش راه یافت و با اینکه خواسته اند آن سوء تفاهات را ایجاد کنند و معانی را منحرف کنند از آن اصول و درسی سال گذشته هم طوری مر کوز ذهن عده ای از افراد کردند که حقیقه آن معنای اصلی که آزادی خواهان صدر مشروطیت برای آن قیاد کاری کرده اند بکلی گم شد و یک معنای منحرفی که هیچ ارتباطی با اصول قانون اساسی روح ازادخواهی نداشت بیان آمد ، ولی خوشبختانه در اثر نهضت مردم ایران و پیداری ملت این مسأله بار دیگر بوجود آمد ، البته آقایانی که گزارش را امضاء کرده اند ، انشاء فرموده اند در این گزارش است که

این گزارش افراد و آحاد و بیداری ملت ایران بوده و بیداری، ملت ایران یسواش و اش فهمیده اند که این سند و میراثی که از پدران آزادیخواهان بهشان رسیده است (معنی اصلیش منحرف شده) صحیح است (این را دو مرتبه باید برگرداند بمعنای اصلیش این است که این طرح آمد، این طرح مربوط بچند اصل از اصول قانون اساسی تنها نیست والا کار لغوی می شد و بپوده سخن بدین درازی نبود و اگر قضیه منظور که میفرمایند بود، پس این بستر و کسبون اقلیت چه بود این بستر و کسبون داشت اینکه جلسه از اکثریت انداختن داشت در ذیل همان گزارش معنی صحیحی که منظور نظر ملت و معنی اصلی قانون اساسی ذکر شده است، گفته شده است که آن معنی که مرکز ذهن بعضی بوده است نتوانست بپهوده است معنای اصلیش چنین است بنده گمان میکنم این الان بهترین موقع برای گذراندن این طرح است، برای اینکه ما شاهی داریم آزادیخواه و نفوذش هم این طرح را دیده و پسندیده رئیس الوزرائی داریم مبعوث ملت و مردم و حکومتی که تکباهش بر ملت است مجلسی داریم که بقول طلاب ضرس قاطع می شود گفت که تا حالا جنبه ملیش میچربد (حاج

سید جوادی - بدون تنوین بفرمائید) و بعد از آن تمام مقتضیات موجود است و مواعظ مفقود ما اگر بعد از ۸ سال گمان میکنیم حالا هم فوریتی نداشته باشد پس گمان میکنم باید الی الابد و باین انحرافها بسازیم بعد از ۸ سال ملت متوجه شده که این باید بفوریت بمعنای صحیحش در قالب صحیحی ریخته تعویب مجریان امر داده شود موضوع دیگری که هست اینجا صحبت از اختیارات میشود و دولت آقای دکتر مصدق بنده تعجب میکنم این دو موضوع مختلف را چه طور بهم ارتباط مدهند این گزارش باین طرح را که راجع با اساس مشروطیت و جزو بدیهیات مشروطیت است چه ارتباطی دارد با دولت دکتر مصدق که جزو مسائل روز است ممکن است امروز هست فردا نباشد و با امسال هست ۵-۶ سال دیگر نباشد این آقایان اصلی است راجع بقانون اساسی و مشروطیت شما یا میخواستید بگوئید که ما مشروطیت را بطور صحیح قبول داریم یعنی آن مشروطیتی که همانطوریکه عرض کردم در صدر مشروطیت ملت خواست و منظور نظر سایر ملل آزادیخواه هم بوده آنرا میخواهیم یا آن معجون عجیبی که حقیقتاً روز بروز ما را بحکومت فردی میبرد و یکدفعه هم برد دو مرتبه سر جایش باقی

باشد این است که بنده از آقایان استدعا می کنم حساب این طرح و حساب این گزارش را از حساب جناب آقای دکتر مصدق جدا کنید و از حساب اختیارات هم جدا کنیم چون در اختیارات تا آنجائی که بنده میشنوم آقایان مخالفین میفرمایند که با اختیارات در اساسش موافق هستیم یک قسمتی از اختیارات را برگردانند - پس ایزادی که میفرمایند که اختیارات با قانون اساسی انطباق ندارد رد شده است چون حقیقتاً اگر میاینتی از لحاظ قانون اساسی داشت که کلیه اش باید باشد چون اینطور نمیشود که جزء مورد قبول باشد و بعد هم بگوئیم که با قانون اساسی انطباق ندارد (فناخت آبادی - کلا مورد قبول نیست) عرض کردم تا آنجائی که بنده شنیده ام اینطور فرموده اند (فناخت آبادی - خلاف بفرصتان رسانده اند) راجع به سلب اختیار هم حکومت، حکومت اکثریت و عدالت مانسته ایم اینجا پیشنهاد میآید میگوید که این اختیارات را بدهیم بدست دکتر مصدق یا اینکه میگویند ما اصلاً دولت دکتر مصدق را نمی خواهیم این بسته برای نمایندگان ملت است آن هشت نفری که انتخاب شدند...
نایب رئیس - چند دقیقه از وقت شما بیشتر نمائید است

پارسا چشم آقایان عرض کردم آن هشت نفری که انتخاب شدند برای رفع اختلافات برای اختیارات مأموریتی نداشتند صحبتی برای اختیارات نبوده (صحیح است) این است که بنده استدعا میکنم ۸ ساله وقت کافی بوده است برای ملت این فوریت دیگرش را هم تصویب بفرمائید که انشاء الله این مایه فساد که هر روز و هر ساعت چه در گذشته و چه در آینده در گذشته بوده و در آینده هم ممکن است مایه فساد بشود مایه القاء شبهه بشود یکدفعه بریده شود و از بین برود عرض دیگری ندارم

(۸- تعیین موقع و دستور جلسه بعد - ختم جلسه)
نایب رئیس - اعلام برای میکنم بفوریت دوم باورده و چون عده برای رأی کافی نیست و آقایان دیگر تشریف نمی آورند یعنی تشریف ندارند پس با اجازه آقایان جلسه را ختم میکنیم جلسه آینده روز سه شنبه ساعت ۹ صبح دستور هم همین مطلب (مجلس یکساعت بعد از ظهر ختم شد)
نایب رئیس مجلس شورای ملی -
محمد ذوالفقاری